

levende cellen het waterkanaal niet platdrukken, want dit kanaal zelf heeft geen levenden inhoud meer.

Waarschijnlijk heeft de plant nog meer merkwaardigs; maar om dat te achterhalen laat ik over aan fijnere opmerkers dan ik ben.

C. A. WISSE.

EEN INTERESSANTE EPIPHYT.

(*Trichósporum radicans* NEES. — *Aeschynánthus radicans* JACK. = *Ki kandël*, s.).

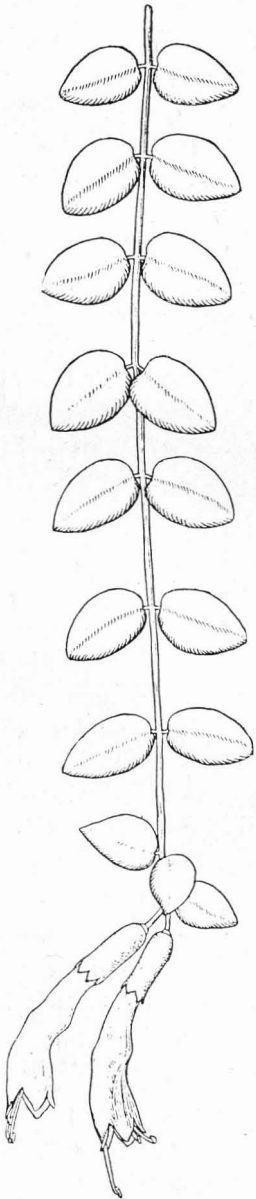

Fig. 1.

Trichosporum radicans NEES, bloeiend.

Wanneer in Buitenzorg of in Batavia een Inlandsche orchideënveter aan je huis komt en je zijn schatten voor een nog altijd veel te hoogen spotprijs verkoopen wil, begin dan met den vent te wantrouwen. Want van de tien orchideeën, die hij tracht je aantesmeren, zijn er gewoonlijk vijf, die geen orchideeën zijn en de rest is leelijk of wil niet groeien en is in elk geval de moeite van het koopen niet waard, laat staan het geld. Zoo kocht een half jaar geleden een Buitenzorgsche dame voor een onnoozel prikje, een rijksdaalder geloof ik, een prachtcollectie, die ruim gerekend, vijf en eenhalven cent waard was. Meest waren het afgesneden takjes van klimmende heesters, met wat mos op een plankje bevestigd en een mooie bloem er los bij ingestoken. 't Leek wezenlijk heel aardig. De dame bewonderde, haar echtgenoot bewonderde, een paar van mijn kleindochters bewonderden mee. En de keurverzameling werd zorgvuldig opgehangen.

Drie dagen later beweende de bloemlievende dame den dood van de helft harer schatten. En nog drie dagen later gaf ze met nobel gebaar de rest cadeau aan iemand, die ze ook niet hebben wou en er den vuilnisbak mee verrijkte.

Toch is niet alles waardeloos, wat de handelaars je aanbieden. Als ze weten dat je eenig verstand van de zaak hebt, brengen ze ook wel eens wat goeds. En zoo komen ze nog al dikwijls aan met de hiernaast afgebeelde plant, (Fig. 1) of een harer naaste verwanten. Wel in het heelemaal geen orchidee, maar dat hindert niet, de plant is heel mooi en laat zich gemakkelijk kweeken.

Trichosporum beteekent plant met behaarde zaden. Die naam is juist, maar prozaisch. Den veel mooieren, maar helaas jongeren en daardoor verouderden naam *Aeschynanthus* zou je met *beschaamde bloem* kunnen vertalen. Dat slaat natuurlijk op de helderroode kleur der bloemen, menigeen zou wenschen zoo te kunnen blozen. Het minst poëtisch is de Soendaneesche naam, die *dikkerd* beteekent. Anderen bestempelen de plant eenvoudig met den nog minder zeggenden naam *anggrek*. Den Latijnschen achternaam *radicans* kun je in het Hollandsch weergeven met *wortelend*.

Op Java komen 9 *Trichosporum*-soorten in het wild voor. Wat ik nu van deze soort vertellen ga, past in hoofdzaak ook op de andere, ofschoon ze natuurlijk geen van alle in alles met haar overeenstemmen. Aan

het slot van dit opstelletje zal ik een tabel geven, met behulp waarvan ook de andere soorten op naam gebracht kunnen worden.

Om onze *Trichosporum* in het wild te vinden, moet je het bosch of de kampong in. Bij voorkeur groeit ze in de heuvel- en lagere bergstreken, ik vond haar nooit beneden 40 of boven 1600 M zeehoogte. Het is een epiphyt, ze leeft derhalve zoo als onze lezers reeds weten uit de uitvoerige opstellen van Dr. SCHOUTEN uit de 7de en 9de aflevering op andere planten zonder daar voedsel uit te zuigen. Vooral de stammen der boomen kiest ze als woonplaats uit, de takken gewoonlijk aan planten met hoogere aspiraties overlatend. De dunne, rolronde behaarde stengels kruipen in alle richtingen om den stam heen, dien ze soms van boven tot onder overdekken. Het liefst groeien ze naar beneden, ik vond ten minste het aantal omlaag groeiende stengels altijd aanmerkelijk grooter dan dat der andere. Met kleine worteltjes hecht de plant zich aan de schors van den door haar bewoonde boom vast. De bloeiende stengels echter missen de hechtworteltjes en hangen dientengevolge slap omlaag. De bladeren staan dicht opeen, op korte stelen tegenoverelkaar, ze zijn eirond met hartvormigen voet, hun lengte varieert van 20 tot 40, hun breedte van 8 tot 25 mM. Al dadelijk valt de aanmerkelijke dikte van die bladeren op. Daaraan heeft natuurlijk de Soendaneesche naam zijn ontstaan te danken. Snijd eens een blad door en knijp er in, je zult verbaasd staan over de aanzienlijke hoeveelheid water, die het bevat. Neem nu een dun dwarsschijfje uit een blad en bekijk dat met een loupe, een drievoudige vergrooting is al genoeg. Dan blijkt, dat het groenste gedeelte van het blad als een dunne laag in het midden ligt. Daarboven bevindt zich een dikke laag ongekleurde cellen, welker inhoud nagenoeg geheel uit water bestaat. Boven die cellen ligt de dikke opperhuid van het blad. Onder de donker groene middellaag liggen lichter gekleurde cellen, daaronder weer nagenoeg kleurloze, waterhoudende. Daarop volgt de dikke opperhuid der onderzijde.

Het nut van deze inrichting valt bij eenig nadenken in het oog. Epiphyten zijn, voorzoover de aanvulling van haar watervoorraad betreft, grootendeels van den regen afhankelijk. En daar er dikwijls eenige weken, in vele streken vaak eenige maanden voorbij gaan, zonder dat er een druppel water uit den hemel valt, is het voor de plant van belang een voorraadsschuur of liever een soort van regenbak te hebben, waarbinnen in tijden van overvloed het overvloedige water geborgen kan worden, tot een langdurige droogte het aanspreken van het opgespaarde noodig maakt. De functie van regenbak wordt vervuld door de zooeven besproken kleurloze cellen, die men daarom wel met den naam van waterweefsel aanduidt. Natuurlijk zou dat waterweefsel van weinig nut zijn, als er niet tevens voor gezorgd was, dat het opgegaarde water niet door verdamping te loor kan gaan. Maar ook daarom is gedacht. De dikke opperhuid, slechts van betrekkelijk weinig huidmondjes voorzien, maakt dat het water slechts langzaam verdampt: Geheel verhinderd kan de verdamping natuurlijk niet worden. Als het geruimen tijd niet regent, worden de bladeren merkbaar slapper.

Vele epiphytische planten zijn met dergelijke dikke bladeren uitgerust, de wasbloem (*Hoya diversifolia* en andere soorten) is daarvan een sprekend voorbeeld.

De bloemen der *Trichosporum* staan aan het uiteinde van een vrij langen, hangenden stengel. Daar uit den top van dien stengel vaak een lange, eveneens hangende zijtak te voorschijn komt, die op zijn top ook bloemen draagt en uit den top van dien laatsten tak soms weer een dergelijke zijtak ontspruit, ziet men niet zelden eenzelfde tak twee of drie ver uiteen geplaatste groepjes bloemen dragen. Gewoonlijk staan er 2 bloemen

bijeen op een gemeenschappelijk steeltje, terwijl er meerdere van die paren in elkanders onmiddellijke nabijheid zijn ingeplant. Door een kromming in haar steeltjes zijn de bloemen altijd naar voren of naar boven gericht, zoodat ze reeds op grooten afstand in het oog vallen. Zoo'n grooten woudboom van onder tot boven behangen te zien met groene guirlandes waartegen de vlammend roode bloemen helder afsteken, is wel een tocht naar het bosch waard.

De bloemen bestaan uit een 15 à 20 mM langen, buisvormigen kelk, die van boven in 5 korte lobben verdeeld en van buiten dicht behaard is. Bij de hierbesproken soort groeien kelk en kroon nagenoeg gelijk op, bij een verwante soort, *Trichosporum pulchrum*, die veel op Java gevonden wordt, ontwikkelt zich eerst de kelk tot hij volwassen is, terwijl de kroon al dien tijd zeer klein blijft. Dikwijls is de kelk dan tot aan den mond met water gevuld en diep in dat water ziet men als een knobbeltje de jonge bloemkroon, die zich vervolgens gaat ontwikkelen om ten slotte ver buiten den kelk te steken. Natuurlijk hebben in-alles-doelmatigheid-zoekende menschen dien met water gevulden kelk als een beschermingsmiddel tegen de te felle zonnehitte opgevat, een middel waardoor het uitdrogen der jonge kroon verhinderd wordt. Dit laatste is ongetwijfeld juist. Maar afgezien van het feit, dat de bewuste soort op beschaduwde plaatsen groeit en van de felle zon weinig last heeft dient er op gewezen te worden, dat de kronen van niet beschermde, dikwijls op veel zonniger plaatsen groeiende soorten evenmin uitdrogen.

De bloemkroon van *Trichosporum radicans* bereikt een lengte van 45 à 55 mM. Van buiten is ze dicht behaard, aan den top in 5 korte lobben verdeeld, waarvan de beide achterste grootendeels met elkaar vergroeid zijn. De voet der lobben is van binnen geel geteekend. Even boven den voet is de kroonbuis plotseling zeer sterk vernauwd, daarboven wordt ze weer geleidelijk breeder, onder de vernauwing bevindt zich van binnen een honig afscheidende ring (discus). Reeds onmiddellijk na het ontluiken der bloem steken de 4 meeldraden, waarvan er 2 wat langer zijn dan de beide andere, naar buiten. Een vijfde onvolkomen meeldraad blijft binnen de kroon besloten. De volkomen meeldraden vertoonen de eigenaardigheid, dat hun helmknoppen twee aan twee samenhangen. Aanvankelijk bevinden ze zich aan de achterzijde der bloem, het vruchtbeginsel dat heel lang en smal is, is dan nog geheel binnen de kroon verborgen. Maar langzamerhand groeit het vruchtbeginsel uit, de meeldraden buigen zich naar voren en op de plaats, waar zich eerst de helmknoppen bevonden, is nu de breede stempel te zien. Wanneer de stempel rijp, d.w.z. voor de bevruchting geschikt is, zijn de helmknoppen al verdroogd. Alle Javaansche *Trichosporum*-soorten zijn proterandrisch, d.w.z. dat de stempel pas voor bevruchting geschikt wordt, als de helmknoppen hun stuifmeel al verloren hebben.

(Wordt vervolgd).

KLEINE MEDEDEELINGEN.

LIMNÖCHARIS FLAVA.

Dr. DOCTERS VAN LEEUWEN te Semarang meldt ons omtrent deze plant het volgende:

In Toentang kwam ze vrij algemeen in de sawahs voor; in Salatiga, dat iets hooger lag, heb ik (1909) geen enkel exemplaar gezien, ofschoon 't een plant was, waarop ik nog al eens lette. Hier in Semarang is de plant nog in 't geheel niet algemeen. Mij is ze slechts bekend van een moerassig terrein bij de Renbaan in West-Semarang, op andere plaatsen zag ik ze tot nu toe niet. Nu liggen hier de sawahs in den Oostmoesson wel heel